

Geschiedenis van het stemrecht

Binnenkort mogen we weer naar de stembus, een recht dat pas honderd jaar bestaat.

Na de Franse overheersing splitst Koning Willem I de Staten-Generaal, de volksvertegenwoordiging, in twee Kamers. De leden van de Tweede Kamer worden via getrapte verkiezingen gekozen, provincieleden die op hun beurt Kamerleden kiezen, te vergelijken met de verkiezingen in Amerika. De koning benoemt leden van de Eerste Kamer voor het leven. Na de Grondwetswijziging van 1848 mogen alleen welgestelde mannen stemmen die een minimumbedrag aan belasting betalen, dit is ongeveer elf procent van alle mannen. Vanaf 1887 krijgen alle volwassen mannen stemrecht, indien zij kunnen aantonen dat zij beschikken over 'kenteekenen van geschiktheid en maatschappelijke welstand'. Deze omschrijving is zo vaag dat vrijwel alle volwassen mannen mogen stemmen die kunnen lezen en schrijven en niet van de armenzorg afhankelijk zijn, vijftien procent van alle mannen.

Vrouwen hebben nog helemaal niets te vertellen. In 1883 probeert Aletta Jacobs op de kieslijst in Amsterdam te komen, ze betaalt immers genoeg belasting. De Hoge Raad wijst haar verzoek af omdat 'Nederlander en ingezetene alleen slaat op de mannen, anders ware dit afzonderlijk vermeld'. Daarna richten Wilhelmina Drucker en Aletta Jacobs in 1894 de 'Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht' op.

'Laat mij binnen - ik breng nieuw licht'
Poster Ver. voor Vrouwenkiesrecht uit 1918,
ontwerp Theo Molkenboer (1871 - 1920)

Er is nog geen sprake van echte democratie met politieke partijen. De liberale, katholieke, protestantse en conservatieve Kamerleden hebben allemaal dezelfde gegoede achtergrond en verschillen nauwelijks van mening. Gewone arbeiders hebben geen rechten want: 'zonder bezit is een man niet zelfstandig en kan hij ook geen zelfstandige beslissingen nemen', aldus de liberalen.

De strijd om het kiesrecht duurt lang. Verschillende politieke partijen zijn tegen stemrecht voor vrouwen. Bovendien moet de Grondwet gewijzigd worden om dat stemrecht mogelijk te maken. Verder valt tijdens de kiesrechtstrijd van vrouwen het kabinet verschillende keren en veroorzaakt het uitbreken van WO I vertraging.

Mede door invloed van de socialisten komt er in 1917 algemeen kiesrecht voor alle mannen en passief kiesrecht voor vrouwen. Vrouwen kunnen wel gekozen worden, maar mogen niet stemmen (actief kiesrecht). Suze Groeneweg is in 1918 namens de SDAP de eerste vrouw in de Tweede Kamer.

Vrouwen gaan opnieuw de straat op om te demonstreren. Zij willen kunnen stemmen. Dat leidt in 1919 tot een wetsvoorstel tot grondwetswijziging waarin vrouwen het actief

kiesrecht krijgen. Dat wetsvoorstel wordt aangenomen in het parlement. Pas in 1922 komt die wijziging in de Grondwet te staan.

In 1896 is de leeftijd waarop Nederlanders mogen stemmen 25 jaar, stapsgewijs verlaagd naar 18 jaar in 1972. Om gekozen te mogen worden, gold lange tijd de leeftijd van dertig jaar, sinds 1983 is dat 18 jaar. Tussen 1918 en 1970 kent Nederland een opkomstplicht bij verkiezingen. Voor het niet verschijnen kon men een boete krijgen. Sinds die plicht is afgeschaft, is de opkomst sterk gedaald.

bronnen: www.atria.nl / vrouwenkiesrecht in Nederland • www.parlement.com / historische ontwikkeling